		Somatikk Kristiansand		Retningslinje	
Logoped tiltak, AFR				Side 1 av 2	
Dokument ID: II.SOK.AFR.2.1.6.3-2		Godkjent dato: 16.02.2023	Gyldig til: 16.02.2025	Revisjon: 1.05	

Somatikk Kristiansand\Afdeling for fysikalsk medisin og rehabilitering\Fagprosedyrer og Pasientrelaterte tema\Spesialisert rehabilitering\Monofaglige fagprosedyrer ESR

Hensikt:

Retningslinjen skal kvalitetssikre logopedenes undervisning og opplæring av pasienter/elever med alvorlig traumatisk hjerneskade (ATBI) som er inneliggende ved Enhet for Spesialisert Rehabilitering (ESR), SSHF.

Gjelder for:

Logopeder som har sitt virke ved ESR og som arbeider med pasienter/elever med alvorlig traumatisk hjerneskade. Dette være seg logopeder ansatt ved SMI-skolen i Vest-Agder samt logopeder som er engasjert av SSHF.

Grunnlagsinformasjon:

Undervisningen og opplæringen som utføres av logoped vil være monofaglig art, men vil alltid være en del av den tverrfaglige tankegangen hvor tiltakene utarbeides i samarbeide med det tverrfaglige teamet. Et viktig prinsipp er at man iverksetter tiltak så raskt som tilrådelig for å optimalisere funksjon og ikke risikere sekundærproblematikk.

Funksjonsnivået til denne pasientgruppen inneholder store variasjoner; alt fra pasienter/elever med betydelig redusert bevissthet og fullt pleietrengende, til velfungerende pasienter/elever uten sensomotoriske eller kognitive utfordringer.

Det er essensielt at tiltak vurderes og iverksettes individuelt i hvert enkelt tilfelle.

Handling:

Avhengig av funksjonsnivå og utfall iverksettes individuell undervisning hos den enkelte pasient/elev. Tiltakene gjenspeiler funn, mål og tiltak som skal være skissert i rehabiliteringsplanen til den enkelte.

Aktuelle tiltak relatert til vanskeområder, kan være:

	Tiltak/metodikk:
<ul style="list-style-type: none"> Afasi. Språkvansker som følge av ervervet skade i språksenteret i hjernen. 	PALPA. HAST (Haukeland Afasi Screeningtest). CILT (Constrain Induced Language Therapy) PACE (Promoting Aphasics Communication Effectiveness). Minimale par. MODAK – modalitetsaktivering. NUMA-materiell (auditiv prosessering, setningsprosessering, leseforståelse). Tilpassede oppgaver relatert til vanskeområdene. Eks.: - Språklig forståelse. - Auditive fonologiske vansker. - Ordgenereringsvansker. - Nedsatt taleflyt. - Fonologisk ekspressive vansker.

Utarbeidet av: Turid M. Fjeldvær	Fagansvarlig: 	Godkjent av: Anne Kari Thomassen	
--	--	--	--

		Logoped tiltak, AFR			Side: 2 Av: 2
Dokument-id: II.SOK.AFR.2.1.6.3-2	Utarbeidet av: Turid M. Fjeldvær	Fagansvarlig: []	Godkjent dato: 16.02.2023	Godkjent av: Anne Kari Thomassen	Revisjon: 1.05

Somatikk Kristiansand\Afdeling for fysikalsk medisin og rehabilitering\Fagprosedyrer og Pasientrelaterte tema\Spesialisert rehabilitering\Monofaglige fagprosedyrer ESR

<ul style="list-style-type: none"> • Talepraksi. Svikt i viljestyrt og spontanmotorisk aktivitet i artikulasjonsorganene. 	Opparbeide økt persepsjon ved taktile- og faciliteringsprinsipper. Trening på viljestyring av artikulasjonsstillinger. Relatere artikulasjonsstillinger til fonasjon og fonemforbindelser. Vurdere ASK (alternativ og/eller supplerende kommunikasjonsmidler).
<ul style="list-style-type: none"> • Kognitive språkvansker. Utfordringer med pragmatisk kommunikasjon. 	HAST CADL-2 MACCC-2 Arbeid med innsikt og metaspråklig kompetanse.
<ul style="list-style-type: none"> • Ervervede lese- og skrivevansker. Ervervede vansker med lese- og skriftspråk som følge av synsvansker eller kognitive utfordringer. 	HAST. NUMA – leseforståelse. Kompenserende teknikker ved synsutfordringer. Tilpasset arbeide med avkodning og leseforståelse. Forming av grafem, kople grafem til fonem, rekkefølge, struktur og organisering av grafem til fonologisk meningsbærende strukturer. Skriftlig formuleringsevne. Utarbeidelse av tilrettelagte oppgaver for egentrening.
<ul style="list-style-type: none"> • Dysartri. Ulike typer av artikulasjonsvansker grunnet endret sensomotorikk. 	Talktools. Letsip. Novafon. Egentreningsprogram.
<ul style="list-style-type: none"> • Afoni, dysfoni, dysartrofon. Stemmevansker. 	Fonasjon-i-rør. Evt. henvisning til undersøkelse av faryngeale strukturer samt funksjon av og utseende på plica vocalis. Tilpassede stemmeøvelser. Evt. utarbeidelse av stemmetreningsprogram. Vurdere ASK (alternativ og/eller supplerende kommunikasjonsmidler).
<ul style="list-style-type: none"> • Dysfagi. Vansker forbundet med svelging av mat og drikke. 	F.O.T.T.-prinsipper (Facial Oral Tract-therapy) MDTP-terapi (McNeill Dysphagia Therapy Program). Castillo Morales' Orofacial Stimuleringsterapi. Letsip. Talktools.

Eksterne referanser:

www.statped.no

www.norsklogopedlag.no